

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
İÇİNDEKİLER	7
KISALTMALAR	13
GİRİŞ	17

BİRİNCİ BÖLÜM

DEVLET BAŞKANLARININ ULUSLARARASI STATÜSÜ VE ULUSLARARASI BAĞIŞIKLIK KAVRAMI

I. GENEL OLARAK.....	21
II. ULUSLARARASI HUKUKTA DEVLET BAŞKANI	22
III. DEVLET BAŞKANI UNVANLARI	25
IV. DEVLET BAŞKANLARININ ULUSLARARASI YETKİLERİ.....	29
A. Genel Olarak.....	29
B. Temsil Yetkisi (<i>Jus Repraesentationis Omnimoda</i>)	30
C. Savaş ve Barış İlan Etme Yetkisi.....	34
D. Uluslararası Andlaşmalar Akdetme ve Onaylama Yetkisi.....	35
E. Yabancı Devletlere Temsilci Gönderme ve Yabancı Temsilcileri Kabul Etme Yetkisi.....	39
V. ULUSLARARASI HUKUKTA BAĞIŞIKLIK	41
A. Bağışıklık ve Benzer Kavramlar	41
B. Bağışıklığın Tarihi Geçmişi	47
C. Devletin Yargı Bağışıklığı.....	49
1. Devletin Yargı Bağışıklığının Dayanağı	50
2. Mutlak Bağışıklık Doktrini	51
3. Sınırlı Bağışıklık Doktrini	53
D. Diplomatik Bağışıklık	58
1. Genel Olarak.....	58
2. Diplomatik Bağışıklığın Dayanağı.....	58
3. Diplomatik Bağışıklık ve Devlet Başkanı Bağışıklığı İlişkisi	60
VI. DEVLET BAŞKANININ BAĞIŞIKLIĞINA İLİŞKİN ULUSLARARASI KAYNAKLAR VE ÇALIŞMALAR.....	63
A. Andlaşmalar Hukuku	63

B. Uluslararası Teamül Hukuku	66
C. Uluslararası Hukuk Komisyonu Çalışmaları.....	68
D. Uluslararası Hukuk Enstitüsü'nün Çalışmaları	71
VII. DEVLET BAŞKANINA TANINAN BAĞIŞIKLIK VE AYRICALIKLAR.....	73
A. Devlet Başkanına Uluslararası Hukukun Tanıdığı Diplomatik Bağışıklık ve Ayrıcalıklar.....	73
1. Kişi Dokunulmazlığı	73
2. Serbest Dolaşım Özgürlüğü	78
3. İletişim Özgürlüğü	80
4. İtibarın Korunması.....	82
5. Konut ve Mülkiyet Dokunulmazlığı	86
6. Vergi, Harç, Resimden Muafiyet ve Gümrük Ayrıcalığı	87
B. Bağışıklık ve Ayrıcalıklardan Yararlanma Bakımından Resmi ve Özel Ziyaret Ayrımı	88
VIII. TANIMA VE DEVLET BAŞKANININ BAĞIŞIKLIĞI İLİŞKİSİ.....	91
A. Devletin Tanınması	92
B. Devlet Başkanının Tanınması	94
C. Tanıma ve Devlet Başkanının Bağışıklığı	97
D. De Facto Liderin Durumu ve Bağışıklık İlişkisi	100
E. Sürgündeki Devlet Başkanı ve Bağışıklık İlişkisi.....	104

İKİNCİ BÖLÜM

DEVLET BAŞKANLARININ YABANCI DEVLET MAHKEMELERİ ÖNÜNDE YARGI BAĞIŞIKLIĞI

I. GENEL OLARAK	107
II. KİŞİSEL (RATONE PERSONAE) BAĞIŞIKLIK.....	109
A. Kişisel Bağışıklıktan Yararlanan Devlet Görevlileri	109
B. Kişisel Bağışıklığın Amacı.....	114
C. Kişisel Bağışıklığın Niteliği	116
III. DEVLET BAŞKANININ KİŞİSEL BAĞIŞIKLIĞI	118
A. Devlet Başkanının Kişisel Bağışıklığının Dayanağı	118
1. Devlet Başkanının Devletin Benliğini Simgelemesi	118
2. Fonksiyonel Gereklilik	119
3. Devletin En Üst Düzey Temsilcisi Olarak Sahip Olduğu Özel Konum	120
4. İç İşlerine Müdahale Etmeme İlkesi	121
B. Devlet Başkanının Kişisel Bağışıklığının Kapsamı	122
1. Ceza Yargısı Bakımından Yargı Bağışıklığı	123

2. Medeni ve İdari Yargı Bakımından Yargı Bağışıklığı	125
a. Genel Olarak	125
b. Egemenlik Tasarrufu Olan Fiil ya da İşlemler	128
c. Görevle İlgili Fakat Egemenlik Tasarrufu Olmayan Fiil ya da İşlemler	130
d. Görevle İlgili Olmayan (Özel) Fiiller.....	133
C. Yargı Bağışıklığından Feragat.....	138
D. Uluslararası Suçlar Bakımından Devlet Başkanının Kişisel Bağışıklığı	140
1. Arrest Warrant (Tutuklama Kararı) Davası	144
2. Kaddafi Davası	147
IV. FONKSİYONEL (RATIONE MATERIAE) BAĞIŞIKLIK	149
A. Fonksiyonel Bağışıklıktan Yararlanan Devlet Görevlileri	149
B. Fonksiyonel Bağışıklığın Amacı	150
C. Fonksiyonel Bağışıklığın Niteliği	152
D. Fonksiyonel Bağışıklık ve Devletin Yargı Bağışıklığı İlişkisi	154
E. Uluslararası Suçlar Bakımından Devlet Başkanının Fonksiyonel Bağışıklığı.....	158
1. Arrest Warrant Davası	163
2. Pinochet Davaları.....	166
a. Pinochet (1) Davası	168
b. Pinochet (3) Davası	170
3. Hissène Habré Davası	173
4. Diğer Davalar	177
V. ULUSLARARASI SUÇLAR BAKIMINDAN BAĞIŞIKLIK İLE İLGİLİ ULUSLARARASI ANDLAŞMALAR HUKUKU KAYNAKLARI	178
A. 1948 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (<i>The Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide of 1948</i>)	178
B. 1984 İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme (<i>The Convention Against Torture And Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment Or Punishment Of 1984</i>)	182
C. 1949 Cenevre Sözleşmeleri (<i>The Geneva Conventions of 1949</i>)	186

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ULUSLARARASI VE ULUSLARARASILAŞTIRILMIŞ MAHKEMELER ÖNÜNDE DEVLET BAŞKANLARININ CEZAİ SORUMLULUĞU

I. GENEL OLARAK	189
II. BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI: 1919 VERSAY ANTLAŞMASI	192
A. II. Wilhelm'in Yargılanması Girişimi	192
B. Uluslararası İşbirliği ve Adli Yardım.....	199
1. Genel Olarak	199
2. Versay Antlaşması'na Göre İşbirliği ve Adli Yardım.....	200
III. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI: ULUSLARARASI ASKERİ MAHKEMELER	201
A. Nürnberg Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi.....	201
1. Mahkemenin Kurulması	201
2. Mahkeme Önünde Cezai Sorumluluk.....	203
B. Tokyo (Uzak Doğu) Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi	206
1. Mahkemenin Kurulması	206
2. Mahkeme Önünde Cezai Sorumluluk.....	207
C. Nürnberg ve Tokyo Mahkemeleri ile İşbirliği ve Adli Yardım.....	211
IV. BM GÜVENLİK KONSEYİ TARAFINDAN KURULAN ULUSLARARASI MAHKEMELER	212
A. Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin (EYUCM) Kurulması	213
B. Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin (RUCM) Kurulması	214
C. EYUCM ve RUCM Önünde Cezai Sorumluluk.....	216
D. EYUCM VE RUCM Tarafından Yapılan Bazı Yargılamalar.....	218
1. Slobodan Miloseviç Davası.....	218
2. Radovan Karadžić Davası	220
3. Jean Kambanda Davası.....	221
E. EYUCM VE RUCM İle İşbirliği ve Adli Yardım.....	223
VI. ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ ÖNÜNDE DEVLET BAŞKANLARININ CEZAİ SORUMLULUĞU	226
A. Genel Olarak	226
B. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Kurulması ve Yargı Yetkisi	227
C. Uluslararası Ceza Mahkemesi Önünde Devlet Başkanlarının Cezai Sorumluluğu.....	231
1. Statü Hükümlerinin Statü'ye Taraf Olmayan Devletlere Etkisi.....	234
2. BM Güvenlik Konseyi Başvurusunun Statü'ye Taraf Olmayan Devletlere Etkisi	235
a. BM Güvenlik Konseyi'nin 1593 ve 1970 Sayılı Kararları	237

(1) Sudan (<i>Darfur</i>).....	237
(2) Libya	239
b. El Beşir ve Kaddafi Davasında Bağışıklığın Uygulanmamasının Hukuki Dayanağı	240
D. Uluslararası Ceza Mahkemesi İle İşbirliği ve Adli Yardım	245
1. Genel İşbirliği Yükümlülüğü	245
2. Statü'nün 98/1. Maddesi Bağlamında İşbirliği Yükümlülüğü.....	249
a. Genel Olarak	249
b. Statü'ye Taraf Devletler Arasında İşbirliği Yükümlülüğü.....	251
c. Statü'ye Taraf Olmayan Bir Devletten Statü'ye Taraf Bir Devletin Görevlisinin İstenmesi ve 98/1. Madde Uygulaması.....	252
d. Statü'ye Taraf Bir Devletten Statü'ye Taraf Olmayan Bir Devletin Görevlisinin İstenmesi ve 98/1. Madde Uygulaması.....	254
e. Güvenlik Konseyi Başvurusunun 98/1. Madde Uygulamasına Etkisi: El Beşir Davasında İşbirliği	254
3. Statü'nün 98/2. Maddesi Bağlamında İşbirliği Yükümlülüğü.....	260
VII. ULUSLARARASILAŞTIRILMIŞ MAHKEMELER ÖNÜNDE DEVLET BAŞKANLARININ CEZAI SORUMLULUĞU	265
A. Genel Olarak.....	265
B. Sierra Leone Özel Mahkemesi	266
1. Mahkemenin Kurulması	266
2. SLÖM Önünde Cezai Sorumluluk ve Charles Taylor Davası	268
3. SLÖM ile İşbirliği ve Adli Yardım	273
C. Kamboçya Mahkemeleri Olağanüstü Dava Daireleri.....	275
1. Dava Daireleri'nin Kurulması	275
2. Dava Daireleri Önünde Cezai Sorumluluk.....	278
3. Dava Daireleri İle İşbirliği ve Adli Yardım.....	279
SONUÇ	281
KAYNAKLAR.....	299